

השקיה בחול המועד

שו"ע סימן תקלז ס"ד

ירקות שרוצה לאכלן במועד יכול לדלות ולהשקותן כדי שיגדלו, אבל אם אינו רוצה לאכלן במועד ועושה כדי להשביחן אסור.¹

נתיבי עם

נראה דהיינו דוקא אם יש טורח בהשקאה אבל אם אין שם טורח כלל מותר. ואע"ג דמלשון המשנ"ב דקאמר "דאפילו במשיכה בלא הדלאה כיון שאינו צריך אלא להשבחה בעלמא אסור" משמע דאפילו בלא טורח אסור, כשתידוק שפיר בלישניה תוכח שכוונתו היא שאין שם טרחא יתרא², אבל טרחא כל שהוא מיהא איכא. וכן דעת השו"ג³ שהגנות שמשקין אותם מבור עמוק ע"י ריחיים של דלי בסוס נראה דמותר כיון דליכא טרחא כלל⁴. וא"כ בזמננו שמשקין הפרדסים והגנות ע"י ממטרות שאין שם שמץ של טורח כלל שרי בשופי וכ"ש כשיש חשש של הפסד וקלקול, וכמו כן מותר להשקות העציצים שלנו בבית שאם לא ישקום שבעה ימים בודאי שהעלה יבול⁵ וכו'.⁶

¹ לשון הברייתא: "מדלין מים לירקות כדי לאכלן. ואם בשביל לייפותן אסור". מובאת בקיצור בגמרא מו"ק ד: ההיתר להשקות אפילו בטרחה גדולה הוא משום שהתירו חכמים אוכל נפש בחול המועד אפילו אם לשם כך צריך לטרוח. אבל לא התירו לטרוח רק כדי להשביח את הירקות לאחר המועד.

² שהרי כדי להשקות היה צורך לדלות את המים מן הבור ולמשוך אותם אל הירקות. שתי פעולות אלה נחשבות טרחה יתירה. אבל אם הפעולה היא רק משיכת המים ללא צורך בדלייתן – זוהי טרחא קטנה שהותרה במועד לצורך מניעת הפסד. כך משמע מתחילת מסכת מועד קטן. ולכן מוכיח הנתיבי עם מדברי המשנ"ב שאסר להשקות לצורך הרווחה בעלמא בגלל שבכל אופן יש כאן טרחה של המשכת המים.

³ השו"ג – השלחן גבוה, לר' יוסף מולכו. מגדולי הדור בסלוניקי. נולד בשנת תנ"ב – 1692, ונפטר בתקכ"ח – 1768.

⁴ במקור מופיעים המילים: "וכן נהגו".

⁵ עפ"י תהילים א, ג.

⁶ לסיכום:

טרחה יתירה – התירו השקיה לצורך אוכל נפש במועד בלבד.

טרחה קטנה – התירו רק אם יש הפסד. ולא הותר להרווחה בעלמא.

אין טרחה כלל – מותרת כל השקיה.

ובימינו – השקיה ע"י ממטרות אין בה טרחה כלל. ונראה שכן הדין גם בהשקיה ע"י טפטפות וכד'. אמנם אם בכל אופן צריך לטרוח כדי להעביר צינור מים ולהשקות באופן ידני – נראה שיחשב כטרחה קטנה שתותר רק אם במניעת המים יהיה הפסד לצמחים.

זוהי דוגמה יפה לפסיקה שמתרגמת את דברי חז"ל והפוסקים למציאות העכשווית. זוהי דרכם של הפוסקים הגדולים שיודעים ל"הוריד" את ההלכה לימינו ולדמות מילתא למילתא ומתוך כך להכריע.